

Bachelor Werkcollege De Toekomst van Politieke Partijen

Module Handleiding Blok 1 Semester 1 2011-2012

Algemene Informatie

Docent: Annemarie Walter (a.s.walter@uva.nl)

Bijeenkomsten: dinsdag 15:00-17:00 en donderdag 9:00-11:00

Plaats: Dinsdag OMHP A2.11 en donderdag OMHP A2.08

Omvang: 6 EC

Ingangseis: Afgeronde propedeuse Politicologie én -minimaal 42 EC uit het tweede jaar Politicologie, waaronder de Kernmodule: Politieke theorie en politiek gedrag of de Kernmodule: Bestuur en beleid.

Niveau: Bachelor

Toetsing: 6 essays, presentatie en participatie in de werkgroep

Literatuur: Dalton, R. J. en M. P. Wattenberg (2000) *Parties without Partisans: Political Change in Advanced Industrial Democracies*. Oxford: Oxford University Press

Aanvullend zullen er artikelen en hoofdstukken uit diverse wetenschappelijke tijdschriften en boeken worden gelezen, welke online via blackboard of de digitale bibliotheek of als kopie bij de eerste groepsbijeenkomst zullen worden aangeleverd.

Doelstelling

Aan het einde van dit seminar heeft de student kennis gemaakt met de klassiekers uit de literatuur omtrent politieke partijen en partijsystemen en kennis en inzicht verworven in het debat over de rol van de politieke partij in de hedendaagse representatieve democratie. De student zal in staat zijn om beargumenteerd stelling te nemen in het debat en heeft gedurende de cursus zijn academische schrijfvaardigheid en presentatietechnieken verbeterd.

Inhoud

Politieke partijen zijn onmisbaar in representatieve democratieën. De afgelopen decennia zijn politieke partijen in Europa onder druk komen te staan. Zij hebben te maken gehad met tal van uitdagingen, waaronder de afgenomen partijloyaliteit, toegenomen electorale volatiliteit, dalende ledenaantallen, veranderende rol van de massamedia, technologische ontwikkelingen (o.a. op het gebied van campagnevoering), institutionele veranderingen (o.a. regels rondom partijfinanciering), nieuwe thema's die de traditionele conflictdimensies doorsnijden, de opkomst van populistische partijen, andere vormen van politiek activisme en een veranderd

electoraat (o.a. hoger opgeleid, beter geïnformeerd). Politieke partijen kunnen niet anders dan zich aanpassen aan deze nieuwe context.

Deze ontwikkelingen en de zwakkere positie van politieke partijen in het huidige politieke landschap hebben aangezet tot debat. Hebben politieke partijen nog toekomstperspectief en wat betekent de veranderende rol van politieke partijen voor het voortbestaan van de representatieve democratie? Het is dit debat over de toekomst van één van de kerninstituties van de democratie dat centraal staat in deze cursus. In deze cursus zullen wij nader stil staan bij de oorsprong van politieke partijen, de functies die zij vervullen, de ontwikkelingen die hedendaagse politieke partijen bedreigen, hoe politieke partijen reageren op deze uitdagingen en de wijze waarop politieke partijen als gevolg hiervan zijn veranderd.

De cursus zal naast het uitgebreid behandelen van het wetenschappelijke debat verbindingen maken met actuele thematiek, zoals bijvoorbeeld het ongekende verlies van de traditionele politieke partij het CDA en de groei van relatief nieuwe populistische partij de PVV de afgelopen Tweede Kamerverkiezingen in Nederland.

Werkwijze

In veertien bijeenkomsten (week 36 tot week 42) worden een aantal belangrijke teksten over politieke partijen besproken. De te bespreken teksten (verplichte literatuur) dienen vooraf grondig bestudeerd te worden. Van de studenten wordt een actieve inbreng verwacht tijdens het werkcollege.

De studenten dienen minimaal zes keer een essay te schrijven aan de hand van een vraag of stelling. Dit essay dient uiterlijk voorafgaand aan de bijeenkomst op donderdag op papier in correct Nederlands te worden ingeleverd. Het essay dient daarnaast via blackboard te worden ingeleverd. Het essay bestaat uit maximaal 600 woorden en het gaat om een actieve verwerking van de literatuur van de week, het is onvoldoende om enkel de verplichte literatuur samen te vatten.

Elke student houdt eenmaal een presentatie. De presentaties zullen op donderdag plaatsvinden. De presentatie moet gaan over één van de onderwerpen behandeld in de optionele literatuur van die dag. De presentatie dient 20 minuten te duren, waarvan niet langer dan 10 minuten een overzicht van het debat in de literatuur mag worden gegeven. De student dient in de presentatie een kritische analyse van de literatuur te geven en te eindigen met een tweetal stellingen waarover we in de werkgroep de overige 25 minuten met behulp van kennis uit de literatuur kunnen debateren. De presentatie mag niet een weergave zijn van het essay dat voor die dag is geschreven. Bij meerdere presentaties op een dag wordt van de sprekers verwacht onderling overlegd te hebben, zodat de onderwerpen niet overlappen en deze dienen voorafgaand aan de docent te worden medegedeeld. De presentatie dient ondersteund te worden met een powerpointpresentatie, welke naderhand op blackboard zal worden geplaatst.

Toetsing

Het eindcijfer bestaat uit twee onderdelen. Het gemiddelde van de 6 essays telt voor 80 procent en het cijfer voor de presentatie voor 20 procent. Aanwezigheid bij de bijeenkomsten is verplicht. Er mogen maximaal twee bijeenkomsten gemist worden. Drie keer afwezig betekent einde deelname aan de werkgroep. Ook bij afwezigheid moet het wekelijkse essay voor donderdag 9 uur worden ingeleverd. De regel is dat men zich bij afwezigheid (alleen met zwaarwegende redenen) van tevoren afmeldt en het essay eventueel per email inlevert.

Programma

Dinsdag 6 september: Politieke partijen onder druk

- Dalton, R. J. en M. Wattenberg (2000) Unthinkable Democracy: Political Change in Advanced Industrial Democracies, in: Dalton R.J. en M. Wattenberg (red.) *Parties without Partisans*, pp. 3-18.
- Kenneth White, J. (2006) What is a political party?, R. S. Katz en W. Crotty (red.) in: *Handbook of Party Politics*, pp. 5-15.

Donderdag 8 september: Partijfamilies

Gastcollege Drs. Matthijs Rooduijn, Universiteit van Amsterdam

- Mair, P. en C. Mudde (1998) The party family and its study, *Annual Review of Political Science*, Vol. 1, pp. 211-229.
- Ware, A. (1996) Parties and Ideology, *Political Parties and Party Systems*, pp. 21-49.
- Mudde, C. (2004) The Populist Zeitgeist, *Government and Opposition*, Vol. 39, No. 4, pp. 542-563.

Essay: Tot welke partijfamilie behoort de PVV?

Dinsdag 13 september: Partijidentificatie en electorale volatiliteit

- Lipset, S. M. en Rokkan, S. (1976) Cleavage Structures, Party Systems and Voter Alignments: An Introduction, in: S. M. Lipset en S. Rokkan (red.) *Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspectives*, pp. 1-64.
- Dalton, R. (2000) The Decline of Party Identifications, in: Dalton R.J. en M. Wattenberg (red.) *Parties without Partisans*, pp. 19-36.
- Dalton, R. , I. McAllister en M. Wattenberg (2000) The Consequences of Partisan Dealignment, in: Dalton R.J. en M. Wattenberg (red.) *Parties without Partisans*, p. 37-63.

Donderdag 15 september: De christen-democratie

- Kersbergen, K. van (2008) The Christian Democratic Phoenix and Modern Unsecular Politics, *Party Politics*, 14, 3: 259–280.
- Duncan, F. (2006) 'A Decade of Christian Democratic Decline: The Dilemmas of the CDU, ÖVP and CDA in the 1990s', *Government and Opposition*, 41: 469–90.
- Kalyvas, S. N. en K. Van Kersbergen (2010) Christian Democracy, *Annual Review of Political Science*, Vol. 13, pp. 183-209.

Optionele literatuur:

- Lucardie, A. P. M. (2004) 'Paradise Lost, Paradise Regained? Christian Democracy in the Netherlands', in Steven Van Hecke and Emmanuel Gerard (eds) *Christian Democratic Parties in Europe Since the End of the Cold War*, pp. 159–78. Leuven: Leuven University Press.
- Keman, H. en P. Pennings (2006) Competition and Coalescence in European Party Systems: Social Democracy and Christian Democracy Moving into the 21st Century, *The Swiss Political Science Review*, Vol. 12, No. 2, pp. 95-126.

Essay: Het recente verlies van het CDA is tijdelijk van aard

Dinsdag 20 september: Partijorganisatie

- Duverger, M. (1990) Caucus and Branch, Cadre Parties and Mass Parties, *The West European Party System*, pp. 37-45.
- Kirchheimer, O. (1990) The Catch-all Party, *The West European Party System*, pp. 50-60.
- Katz, R. S. en P. Mair (1994) Changing Models of Party Organization and Party Democracy: the emergence of the cartel party, *Party Politics*, Vol. 1, No. 1, pp. 5-28.

Donderdag 22 september: Partijlidmaatschap

- Mair, P. en I. van Biezen (2001), 'Party Membership in Twenty European Democracies, 1980-2000', *Party Politics*, Vol. 7, No. 1, pp. 5-21.
- Scarrow, S. E (2000), Parties without Members? Party Organization in a Changing Electoral Environment, in: Dalton R.J. en M. Wattenberg (red.) *Parties without Partisans*, pp. 79-101.
- Scarrow (2007) Political Activism and Party Members, in: R. J. Dalton en H. Klingemann (red.) *The Oxford Handbook of Political Behaviour*, pp. 636-654

Optionele literatuur:

- Lucardie, A. P. M. (2001) Representatie zonder partijen: de vergeten alternatieven, in: *DNPP Jaarboek 2000*, pp. 75-100.

- Lucardie, P. en G. Voerman (2011) Democratie binnen partijen, in R. Andeweg en J. Thomassen (red.) *Democratie doorgelicht, het functioneren van de Nederlandse democratie*, pp. 185-201.

Essay: Is een partij zonder leden de partij van de toekomst?

Dinsdag 27 september: Rekrutering en kandidaatselectie

- Scarrow, S. E., P. Webb en D. M. Farrell (2000) From Social Integration to Electoral Contestation: The Changing Distribution of Power within Political Parties in: Dalton R.J. en M. Wattenberg (red.) *Parties without Partisans*, p. 129-156.
- Paul Pennings en Reuven Hazan (2001) Democratizing Candidate Selection: Causes and Consequences, *Party Politics*, Vol. 7, No. 3, pp. 267-275.
- Bille, L. (2001) Selection in Western European Politics, Democratizing a Democratic Procedure: Myth or Reality? Candidate selection in Western European Parties 1960-1990, *Party Politics*, Vol. 7, No. 3, pp. 363-380.

Donderdag 29 september: Partijfinanciering

- Biezen, I. Van en P. Kopecky (2007) The State and the Parties: Public Funding, Public Regulation and Rent-Seeking in Contemporary Democracies, *Party Politics*, Vol. 13, No. 2, pp. 235-254.
- Nassmacher, K. H. (2006) Regulation of party finance, in R. S. Katz en W. Crotty (red.) *Handbook of Party Politics*, pp. 446-455.
- Scarrow, S.E. (2007) Political finance in comparative perspective, *Annual Review of Political Science*, Vol. 10, pp. 193-210.

Optionele literatuur:

- Biezen, I. (2004) Political parties as public utilities, *Party Politics*, Vol. 10, No. 6, pp. 701-722.
- Hopkin, J. (2004) The problem with party finance: theoretical perspectives on the funding of party politics, *Party politics*, Vol. 10, No. 6, pp. 627-651.

Essay: Staatssubsidie is een noodzakelijk kwaad voor het behoud van de democratie

Dinsdag 4 oktober: Verkiezingscampagnes

- Farrell, D. M. en P. Webb (2000) Political Parties as Campaign Organizations, in: Dalton R.J. en M. Wattenberg (red.) *Parties without Partisans*, pp. 102-128.
- Caul, M. L. and M. N. Gray (2000) From Platform Declarations to Policy Outcomes: Changing Party Profiles and Partisan Influence over Policy, *Political Parties as*

- Campaign Organizations, in: Dalton R.J. en M. Wattenberg (red.) *Parties without Partisans*, pp. 208-237.
- R. R. Lau en I. B. Rovner (2009) Negative Campaigning, *Annual Review of Political Science*, Vol. 12, pp. 285-306.

Donderdag 6 oktober: Personalisering

- Poguntke, T., en Webb, P. (red). (2005). *The Presidentialization of Politics. A Comparative Study of Modern Democracies*, pp. 1-25.
- McAllistar, I. (2007). The personalization of politics, in: R.J. Dalton en H.-D. Klingemann (red), *Oxford Handbook of Political Behavior*, pp. 571-588.
- Kriesi, H. (2011) Personalization of national election campaigns, *Party Politics*

Optionele literatuur:

- Holsteyn, J.J.M., en Andeweg, R.B. (2010). Demoted leaders and exiled candidates: Disentangling party and person in the voter's mind. *Electoral Studies* (2010), pp. 1-8.
- Mazzoleni, G. (2000). A return to civic and political engagement prompted by personalized political leadership? *Political Communication*, Vol. 17, No. 4, pp. 325-328.

Essay: In een tijd van afnemende partijidentificatie is personalisering een wenselijke ontwikkeling

Dinsdag 11 oktober: Nieuwe partijen

Gastcollege Drs. Simon Otjes, Wetenschappelijk Bureau GroenLinks/Universiteit Leiden

- Meguid, B. (2005) Competition between Unequals: The Role of Mainstream Party Strategy in Niche Party Success, *American Political Science Review*, Vo. 99, No. 3, pp 347-359.
- Pellikaan, H., S. L. Lange en T. van der Meer (2007) Fortuyn's legacy: Party system change in the Netherlands, *Comparative European Politics*, Vol. 5, No. 3, pp. 282-302.
- Lucardie, P. (2000), Emergence of New Parties Prophets, Purifiers and Producers, Towards a Theory on the Emergence of New Parties, *Party Politics*, Vol. 6, No. 2, pp. 175-185.

Donderdag 13 oktober: De dimensionaliteit van de politieke ruimte

- Pellikaan, H., T. van der Meer en S. De Lange (2003), The Road from a Depoliticized to a Centrifugal Democracy, *Acta Politica*, Vol. 38, No. 1, pp. 23-49.

- Van der Brug, W. (2001) Analyzing party dynamics by taking partially overlapping snapshots, in: M. Laver, *Estimating the Policy Positions of Political Actor*, pp. 115-132.
- Benoit, K., en M. Laver (2006) *Party Policy in Modern Democracies*, hoofdstuk 1 Dimensions of Political Difference, pp. 11-77.

Optionele literatuur:

- Benoit K. En M. Laver (2006) *Party Policy in Modern Democracies*, hoofdstuk 5 The Dimensional Structure of Policy Spaces, pp. 102-129.

Essay: Met hoeveel dimensies kun je de Nederlandse politieke ruimte het beste beschrijven?

Dinsdag 18 oktober: Het politieke midden

Gastcollege Dr. Huib Pellikaan, Universiteit Leiden

- Hazan, R. (1997) *Centre Parties: Polarization and Competition in European Parliamentary Democracies*, Chapter 7 Two Cases: Denmark and The Netherlands 1945-1990, pp. 89-106. Chapter 8 Unidimensionality, Centre and Extreme Parties, pp. 107-119.
- Lijphart, A. (1968) Typologies of Democratic Systems, *Comparative Political Studies*, Vol. 1, No. 1, pp. 3-44

Donderdag 20 oktober: Partijen en democratie

- Dalton, R. J. en M. P. Wattenberg (2000) Partisan Change and the Democratic Process, in: Dalton R.J. en M. Wattenberg (red.) *Parties without Partisans*, pp. 261-285.
- Deschouwer, K. (1996) Political Parties and Democracy: A Mutual Murder, *European Journal of Political Research*, Vol. 29, No. 3, pp. 263-278.
- Bartolini, S. and P. Mair (2001) Challenges to Contemporary Political Parties in: Gunther, R. en L. Diamond (2001) *Political Parties and Democracies*, pp. 327-344.

Optionele literatuur:

- Linz, J. (2002) Parties in Contemporary Democracies: Problems and Paradoxes, in R. Gunther et al. (eds.) *Political Parties: Old Concepts and New Challenges*, pp. 291-317.

Essay: Politieke partijen zijn onmisbaar voor de democratie